

Nr 112

Av herr **Ståhl**, om tillskapande av en ny svensk edition av bibeln.

Bibeln betydelse för vårt folk och dess utveckling på kulturens skilda områden, religiöst, moraliskt, litterärt, rättsligt, kan icke mätas eller uppskattas. Redan långt innan den av menigheten själv kunde läsas, hade dess bud, såsom framgår av medeltida landskapslagar, blivit erkända som rättensnöre för enskild och samhälle: "Kristus är främst i vår lag". När reformationen och 1541 års översättning genom ärkebiskop Laurentius Petri gjort Bibeln tillgänglig för den läskunnige, kom den att bli Boken. Genom 400 år har den i god och ond tid framför alla andra auktoriteter varit en fyrbåk och vägvisare, en tuktare och tröstare under generationernas färd från vagga till grav. Den gav tro och fäste för jordelivet och evigheten, lugn och förtröstan i nödår och faror, besinning för den mäktige och rätt även åt den svage. Bibeln införde i våra förfäders samlevnad budet om barmhärtighet, om man så vill social känsla och hänsyn århundraden innan orden uppfunnits. Denna Bibeln normerande auktoritet förblev för vårt folks stora flertal i det väsentliga orubbad till långt in på förra århundradet och är det ännu i dag i sannolikt betydligt större kretsar än man ofta tänker sig.

Likväl tyder många tecken därpå, att Bibeln auktoritet och inflytande i vårt folk undergår en radikal förändring genom den djupgående omstöpningsprocess, i vilken de senaste årtiondenas och världskrigens tekniska, ekonomiska och sociala omvälvning försatt vår generation, som ställt tills nyss orubbliga sanningar under debatt, och gjort även de högsta värden relativa. Måhända är redan den tid för alltid förbi, då Bibeln oomstritt gällde som Guds uppenbarelse och därför blev åtlydd såsom hans bud. Att även Bibeln införts i den kritiska forskningens renande eld behöver dock på längre sikt ingalunda minska dess vikt och värde för kommande släkten. Kanhända skall dess ord om nåd, kärlek och barmhärtighet, om tröst och befrielse just genom forskningens rikare belysning kunna bli av ännu större värde för framtidens människor än hittills. Deras erfarenhet skall kanske också med större övertygelsekraft än för många i vår tid visa omistligheten av evangeliets sederegler för människornas samliv.

Förutsättningen för denna Bibeln betydelse synes dock vara, att dess budskap äger en sådan språklig dräkt, att det förmår tala till sin samtid. Många sakkunniga bedömare av vår nu gällande 1917 års kyrkobibel är från religiösa, pedagogiskt-moraliska, filologiska och litterära utgångspunkter ense om, att dess språk icke i allo fyller sitt höga syfte. Här skall ingen kritik riktas mot de olika generationer exegeter och filologer, som från

1773 till 1917 arbetade med denna svenska bibelöversättning. De sökte att på bästa sätt förmedla Bibelns innehåll till sin tid. Det är för dem och deras verk intet nedsättande att konstatera, hur denna edition av Bibeln redan vid dess fastställelse underkastades på käll- och stilstudier välgrundad kritik, framförd av såväl teologer som profana filologer och stilister. Att denna översättning icke kan sägas hålla det mått man har rätt att uppställa för Bibeln på svenska är numera en insedd sanning av de flesta som är i tillfälle att jämföra den med inte bara äldre svenska översättningar utan även nyare editioner på engelska, danska och andra moderna språk, stadda i lika hastig utveckling som vårt. Denna jämförelse har kommit att ställa t.o.m. den allvarliga frågan — vilken självfallet här inte ens skall diskuteras — huruvida det finns ett samband mellan vår religiöst och litterärt mindre tillfredsställande bibeledition å ena sidan och å den andra det förhållandet, att sekulariseringsprocessen enligt många iakttagare förefaller ha fortgått snabbare i Sveriges folk än i flertalet övriga västerländska nationer. Frågeställningen har refererats i detta sammanhang för att belysa nödvändigheten av att Bibeln såsom urkund för kristen tro är klädd i sådan dräkt, som inför vårt folk icke fördunklar utan fastmer förstärker det ljus som utstrålar från en levande bok.

De litterära brister, som vidlåder särskilt vissa partier av 1917 års svenska bibeledition, har så ofta och så ingående av olika sakkunniga analyserats och uppvisats, att av ytterligare vittnesbörd knappast göres behov. Redan Frans G. Bengtssons kvickögda jämförelse av "Kapitlet om Jehu" i bibeleditionerna av 1917, en illustrerad folkbibel, tryckt på 1840-talet och Melins översättning, tryckt 1877, är ett belysande detaljexempel. En i höst utgiven nyöversättning av Höga Visan, verkställd av Viveka Heyman, bekräftar intrycket, att i och för sig ovanskliga litterära värden faktiskt blivit förvanskade genom det försök till folklighet i språk och uttryckssätt, som kännetecknar delar av 1917 års svenska kyrkobibel. Även ur litterär synpunkt synes alltså många skäl tala för en Bibel på bättre och resligare svenska. Nästan enhälligt framfördes detta önskemål av ett antal sakkunniga i uttalanden för Dagens Nyheter förliden sommar, f.ö. en diskussion som jämte den nyss färdigställda engelska bibelöversättningen kommit många års planer på en riksdagsmotion i ämnet att bli verklighet. Här skall återges endast ett avsnitt av professorn i orientaliska språk i Uppsala H. S. Nyberg:

I Nya Testamentet är den rätta tonen icke träffad. Det Gamla lider mycket av att det textkritiska är försummat och att de filologiska principer, efter vilka tolkningen har gjorts, inte är ordentligt genomtänkta. Språket i Nya Testamentet lider av den stora och överflödiga mångordigheten, som förrycker stilen; stilen i Gamla Testamentet är åtminstone mer pregnant. Eller kanske rättare sagt: Mångordigheten framträder ännu mer i Nya Testamentet — med alla dess "ju" eller "och" och "ty" som ofta inleder

meningar — än i Gamla, även om förhållandet är tillräckligt tydligt även där.

Så långt professor Nyberg. Att behovet av en ny översättning av Bibeln är trängande för aktivt kyrkofolk i landet bevisas därav, att Missionssällskapet Bibeltrogna vänner föranstaltat om en sådan. Arbetet med Nya Testamentet beräknas bli klart inom en närmare framtid. Översättning av hela Bibeln har pågått snart 40 år och väntas ta ytterligare ett antal år. Bland dem som arbetat med Nya Testamentet har nämnts professor Hugo Odeberg och teol. dr David Hedegård. Denna översättning torde ha även ett samfundsbetonat syfte.

Det kan tilläggas, att kyrkomötet redan 1920 framförde en önskan om en ny bibelöversättning. Däremot inskränkte sig 1957 års kyrkomöte till att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära revision av den till 1917 års kyrkobibel knutna ordförklaringen.

Om vad som här anförts kan anses tillräckligt övertygande för att ådagalägga, att en ny svensk kyrkobibel framstår som ett angeläget önskemål ur religiösa, kristet-moraliska och litterära bedömningsgrunder inställer sig därefter den kanska svårare frågan, hur ett så omfattande verk inom rimlig tid lämpligen och bäst skall kunna genomföras. Erfarenheten av en bibelkommission, som blev färdig först efter 144 år, kan näppeligen sägas mana till efterföljd. Dess arbete har av sakkunniga karakteriserats såsom föråldrat då det äntligen var färdigt. En annan utväg är att uppdra åt ett fåtal enskilda sakkunniga att gripa sig det stora verket an. Som ett tredje sätt har rekommenderats, att lämpliga personer utsåges att översätta olika delar av Bibeln. Slutligen har under diskussionen även den tanken framförts, vilken måhända vore lättast att med framgång förverkliga, att arbetet finge karaktär av en genomgripande revision av 1917 års Bibel.

Vilken av dessa utvägar som bör beträdas ankommer icke på lekmannen att uttala någon mening om. Detta avgörande skall efter ingående prövning träffas i den relativt begränsade kretsen av närmast sakkunniga.

Härmed är också utsagt, att i en framställning av denna art det vore förnämligt att ens antyda några riktlinjer för en ny edition av en svensk kyrkobibel. Huruvida dess språk skall utformas efter moderna eller arkaiserande stilideal, om bilden av Bibelns värld skall bevaras i ursprungligt skick eller genom olika pedagogiska hjälpmedel bör göras mer tillgänglig för framtida generationer — frågor, varom dagens meningar kan vara delade — måste överlåtas till avgörande av den eller dem, som får det med översättningsuppdraget förenade ansvaret.

Endast i ett avseende må ett önskemål framföras, nämligen att om möjligt hela arbetet kan verkställas inom rimlig tid, och att översättningen av Nya Testamentet färdigställs i första rummet.

Med stöd av vad som här anförts får jag föreslå riksdagen besluta,
att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om erforderliga
och lämpliga åtgärder för att om möjligt inom rimlig tid
tillskapa en ny svensk edition av Bibeln, i första rummet
av Nya Testamentet.

Stockholm den 20 januari 1961

Manne Ståhl
